

„Istoria Coloanei infinite”

► Zenovie **CĂRLUGEA**

Sorana Georgescu-Gorjan (fiica ilustrului inginer Ștefan Georgescu-Gorjan, cel care a proiectat, executat și ridicat la Târgu-Jiu, în 1937, *Coloana* brâncușiană) a publicat, recent, în „Arhiva C. Brâncuși”, la Editura Destin, lucrarea **Istoria Coloanei infinite**.

Lucrarea-bilingvă (română-engleză), cu o „Postfață” semnată de Barbu Brezianu, este un documentar de excepție prin multitudinea informațiilor și fotografiilor (patru pliante) reproduse din arhiva de familie. Sunt de-a dreptul impresionante demersul încărcat de povara responsabilității și devotamentul pios al Doamnei Sorana („urmasa dinastiei Gorjenilor” - B. Brezianu), - ea însăși „translation editor” la Editura Academiei al lucrării acestuia *Brâncuși în România* (1974), - de a strânge cu grijă și a lăsa posterității un dosar cât se poate de complet, merit a lumina legăturile familiei Georgescu-Gorjan, îndeosebi relația tatălui **Ștefan Georgescu-Gorjan** (29 august 1905 - 5 martie 1985) cu marele Brâncuși.

Fiică a celui care „a colaborat cu fidelitate și trăinicie la înfăptuirea Coloanei fără sfârșit, izbutind în 1937 performanța, prin două luni de zile, și cu mijloacele domoale aflate în Regatul României de atunci, să înalțe - după cum consemna un istoric de artă englez - «singura sculptură a timpurilor moderne care poate fi asemuită cu marile monumente ale Egiptului, Greciei și ale Renașterii»” - Doamna Sorana își consideră tatăl - cum zice același Babu Brezianu - „ca un paznic de far” care „a purtat tot timpul vieții sale grija Coloanei lui Brâncuși, remetalizând-o pentru ultima dată în 1976” (p.38).

Doamna Sorana nu uită că în blazonul gorjenesc al familiei soarta a făcut ca drumul în viață al bunicului Ion Ciobanu, originar din Godineștii Gorjului (n. 1869) să se încrucișeze cu al Marelui Hobișean (n. 1876), ambii, dornici „de procopseală”, pornind *per pedes* prin lume și ucenicind, prin 1893, ca băieți de prăvălie, pe aceeași stradă: *Madona Dudu* din Craiova, Constantin la nr. 19, iar Ion la nr. 23.

După mai bine de 35 de ani, aceeași soartă mirabilă face ca Brâncuși să încredințeze lui Ștefan, fiul conjușeanului de suferință, misiunea proiectării și executării la Petroșani și ridicării la Târgu-Jiu a **Capodoperei**.

Lucrarea-documentar semnată de Sorana Georgescu-Gorjan urmărește pas cu pas ideea *Coloanei infinite* ce l-a fulgerat pe Brâncuși încă din 1930, adevarata „obsesie” a vieții sale. Cioplită mai întâi în lemn, cu două, trei, șase sau nouă module (după cum arată chiar fotografiile făcute de Brâncuși în atelierul din *Impasse Ronsin* în anii 1917-1920), *Coloana* a căpătat ulterior (mai ales după vizita scul-

torului la New-York, în 1926, unde trăiește impresia unei „arte poetice și mărețe”) imagine monumentală.

Prilejul unirii pe veci în cuget și spirit se ivește în decembrie 1934 - ianuarie 1935, când Ștefan Georgescu-Gorjan îl vizitează, la Paris, pe sculptor, acum ilustrul inginer oferindu-i artistului „soluția tehnică” pentru punerea în practică a structurii de metal al cărei comanditar era Aretia Tătărescu, soția prim-ministrului liberal Gheorghe Tătărescu, în calitatea ei de președintă a *Ligii Femeilor Gorjene*.

Monumentul, comandat în amintirea

Târgu Jiu, printr-o amplă desfășurare de șantier - totul prin grija inginerului-constructor și în prezența, luni de zile, a sculptorului (imaginile executate de Ștefan Georgescu-Gorjan îl surprind în câteva secvențe pe artist în preajma celor „nouă meșteri mari” ...).

Încheiată la mijlocul lunii noiembrie 1937, operația de ridicare a Coloanei („în total trei luni” apreciază corect autoarea) l-a avut de față pe Brâncuși, care, după montarea modulului al III-lea, trebuie să plece în India, la invitația maharajahului în privința **Templului din Indore** (a se

toate cheltuielile), în frunte cu Aretia Tătărescu, către Primăria orașului:

„Brâncuși a părăsit țara pentru totdeauna, în 1938. Lăsând în urmă în patria sa o comoară neprețuită - unica sa lucrare de for public. Visul său, **Coloana** făcută să sprijine bolta cerească, prinsese viață în oțel și fontă, mulțumită strădaniei unei echipe de specialiști care s-au devotat operei, sub conducerea unui tânăr inginer.”

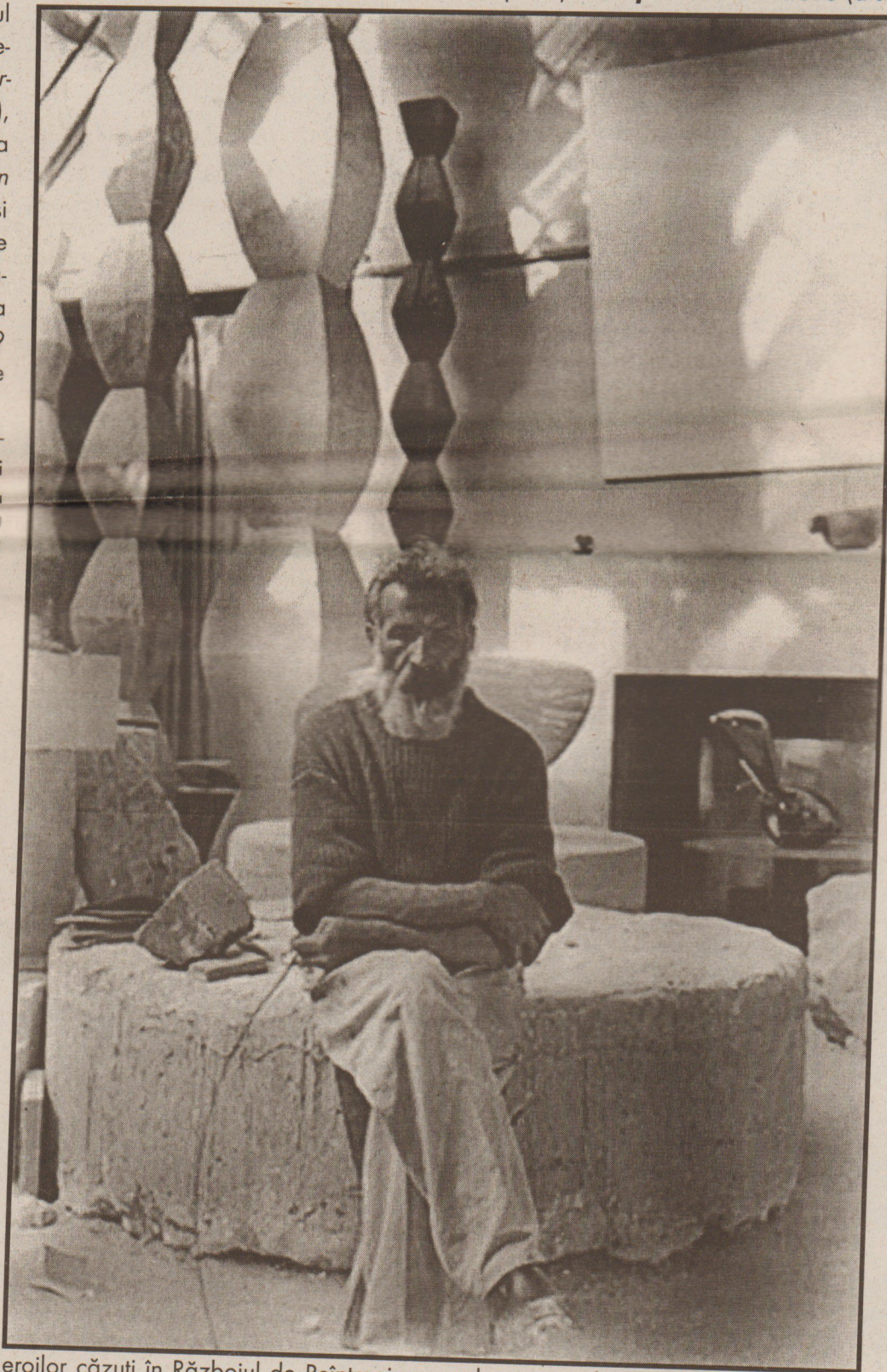
Ceea ce a urmat se știe: încercarea de dărâmare din anii 50, care a afectat poziționarea verticală cu câteva grade, dar și „lungi ani de detenție” pentru Ștefan Georgescu-Gorjan și Gheorghe Tătărescu, ca și distrugerea arhivei de familie a fostului prim-ministru.

Remetalizată de același destoinic inginer-constructor în două rânduri (1965-66 și 1975-76) și expertizată tehnic de INCERC (1983-84), *Coloana* va fi demontată începând cu 14 septembrie 1996, de Ziva Crucii („brutală imixtiune”, apreciază autoarea) și, după nu mai puțin de patru ani de intrigi politice și administrative, restaurată, prin intervenția energică a ministrului culturii Ion Caramitru, cu sprijinul experților UNESCO, al *Băncii Mondiale* și *Fondului Mondial al Monumentelor*, pe baza proiectului elaborat de un colectiv al Uniunii Artiștilor Plastici.

La 17 decembrie 2000, *Coloana* a fost resfințită de Mitropolitul Olteniei, IPS Teofan, în prezența restauratorilor de la „Turbomecanica” și „Plasma-Jet”, a autorităților culturale locale și centrale, precum și a unui numeros public, din care a făcut parte și subsemnatul, realizând, pe parcursul celor patru ani de confruntări sterile, numeroase intervenții în câteva publicații locale, ca „Mesager” și „Gorjeanul” (inclusiv lansarea unei campanii pro-restaurare și deschiderea unui cont la „Bankpost”, acțiune rămasă fără ecou și derulată înainte ca opera brâncușiană să fie „desasamblată” prin inițiativa d-lui Radu Varia).

Am propus, într-un material de atunci, și propunem încă realizarea *dosarului de presă* (locală, centrală, străină), de la apariția propunerii de restaurare până la reportajele și comentariile de după restaurarea din 2000 (un prim documentar în ideea aceasta a realizat dl. Nicolae Diaconu, prin *Prima carte albă asupra Capodoperei*, 1997 și *A doua carte albă asupra Capodoperei*, 2001) - în ideea că toate acestea ar putea ajuta la mai buna înțelegere a climatului cultural, jurnalistic, social-politic și administrativ, lăsând posterității imaginea completă a ceea ce D-na Sorana numește **Istoria Coloanei infinite**.

E o „istorie” în mai multe etape ale dăinuirii *Capodoperei*, care, desigur, sperăm că, prin restaurarea de înalt profesionalism din 2000, și-a oprit „ceasornicul” (ca să folosim un lexem poetic blagian) pentru cel puțin un secol de dăinuire, *extra tempus*.

eroilor căzuți în Războiul de Reîntregire, avea să fie executat în atelierul Societății „Petroșani” și încadrat într-un triptic, alcătuit astfel inegalabilul **Ansamblu sculptural** de la Târgu Jiu.

Autoarea realizează secvență cu secvență, mai ales în pliantele alăturate, „filmul” conceperei, construirii și înălțării *Coloanei*, de la schița cu stilou făcută de Brâncuși pe o fotografie a amplasamentului din „Târgul de afară” până la realizarea modul cu modul în atelierul societății petroșenene și ridicarea ei la

vedea cartea-documentar cu acest nume semnată de D-na Sorana Georgescu-Gorjan, la Editura Eminescu, în 1996, comentată de noi în „Brâncuși - azi”, I, 2000).

Sculptorul va reveni la Târgu Jiu în iunie 1938, supraveghind operația de metalizare cu alamă. Inaugurarea va avea loc la 27 octombrie 1938, după câteva amânări, Brâncuși nemaifiind de față la ceremonia de sfințire a operelor din metal și piatră și la predarea acestora, de către *Liga Femeilor Gorjene* (care a suportat